

Kaderbrief 2022 uittreksel uit conceptverslag EFB 14 juni 2021 tbv PS 28 juni 2021

4.b. Voordracht Kaderbrief 2022

Mw. **Kapitein** (D66) constateert weer een stap vooruit voor een beter inzicht in de uitgaven in de programma's. Hopelijk leiden de extra gelden van het Rijk voor de jeugdzorg tot enige verlichting van de druk op de financiën bij gemeenten. De lasten infrastructuur zullen de komende jaren fors stijgen. Er worden besluiten genomen voor een langere periode dan 4 jaar, maar de horizon in de P&C-cyclus gaat niet verder dan 4 jaar, terwijl het grootste risico bij infrastructuur pas na 4 tot 8 jaar ontstaat. Dit zal een belangrijk onderwerp voor de komende collegeperioden worden en gelukkig werken GS al aan toekomstbestendigheid, ook al gaat de kaderbrief daar niet over. Er wordt door GS en de organisatie hard gewerkt aan het nog relevanter maken van beleidsdoelstellingen en – indicatoren en dat wordt op prijs gesteld. Er zal een praktische suggestie gedaan worden voor versnelling en verbetering van de datastrategie.

Dhr. **Carton** (PvdA) gaat akkoord met de kaderbrief, maar de financiële langetermijnontwikkeling van de provincie leidt tot zorgen en daarover wil men in gesprek. Graag een toelichting op de uitwerking van de scenario's en bespreking met PS.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) sluit zich aan bij deze vraag. Wat zullen de gevolgen zijn voor de cijfers van de coronacrisis en het herstel in relatie tot de begroting 2022? Brexit Adjustment Reserve: volgens GS is de invloed van de provincie op de verdeling en besteding van deze gelden klein, maar hoe komt dit geld dan ten goede aan de provincie?

Ines **Kostiç** (PvdD) wil een punt benadrukken, namelijk de noodzaak om breder te reflecteren dan enkel op economische en financiële ontwikkelingen onder ander met behulp van het brede welvaartsbegrip, Earth Overshoot Day en het ecologische tekort. Goed dat GS hiermee aan de slag zijn gegaan want tot en met deze kaderbrief is er over de afgelopen 4 jaren helaas weinig positieve verandering te zien.

Dhr. **Heijnen** (CDA) vindt het qua beleid een magere kaderbrief en als wel sprake is van beleid, dan ziet dat met name op de financiering van de ROM en het aanjagen van de economie. Die acties worden ondersteund. Er zijn zorgen over verschuiving van gelden uit de mobiliteitsportefeuille naar andere doeleinden, mede vanwege ontoereikende financiële ruimte om infrastructurele projecten uit te voeren en doordat de kosten van deze projecten door de complexiteit toenemen. Ook ontbreekt aandacht voor cultuur, maar nog steeds staan instellingen op het randje van de afgrond. Wat is de stand van zaken van de restgelden Motie 41 voor € 10 miljoen? Waar kunnen aanvullende financiële of andere middelen van de provincie helpen? Wat zijn voor de provincie de gevolgen op lange termijn van de eindigheid van het eigen vermogen? Er lijkt geen aandacht te zijn voor doelmatigheid, efficiency en lagere kosten en lasten ondanks de verslechtering van het saldo van de meerjarenraming van min € 8 miljoen in 2020 naar min € 30 miljoen in 2025. Waarom is er in de kaderbrief geen aandacht voor het slimmer en doelmatiger inzetten van belastinggeld? Kunnen GS in de begroting het financiële beeld over een termijn van 10 tot 15 jaar schetsen?

Dhr. **Klein** (CU) vindt de verhoging van het budget voor de MIT-subsidie prima, maar deze wordt opengesteld voor alle topsectoren. Hoe kan dan nog gestuurd worden op specifieke doelen die

belangrijk en relevant zijn voor de provincie of wordt men straks gedwongen tot cofinanciering van allerlei projecten die buiten de eigen beleidsterreinen vallen? Er wordt nu om een verhoging van € 4,56 miljoen per jaar gevraagd terwijl er al € 3 miljoen cofinanciering wordt aangeboden. Men kan zich vinden in de extra gelden voor de uitvoering Actieagenda Circulaire Economie, ook al gaat deze over de collegeperiode heen. Vanwege de extra risico's ROM wordt er geld gestort in de algemene reserve. Wat is het effect op de reserve cofinanciering voor deze projecten?

Dhr. **Koyuncu** (DENK) vindt de slechte financiële situatie bij gemeenten heel ernstig en die situatie erkennen GS ook. GS geven aan dat bepaalde ambities bijgesteld zijn of moeten worden maar er is helaas geen voornemen om hier onderzoek naar te doen, omdat desgevraagd volgens gedeputeerde Loggen gemeenten verantwoordelijk zijn voor hun financiën. Kunnen GS uitleggen waarom zij het verantwoord vinden om geen onderzoek te doen, terwijl een negatieve trend zichtbaar is en steeds meer gemeenten in problemen komen met alle gevolgen van dien voor samenwerkingsprojecten?

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat er de komende jaren veel onzekerheid bestaat over de eigen inkomsten omdat het nieuwe kabinet nog geen besluit heeft genomen over de provinciale financiën. Daarom is het goed te lezen dat het herstelplan voor de algemene reserves is voltooid en deze zijn weer helemaal op orde, want dat geeft wel zekerheid. De kosten mobiliteit zullen gaan stijgen en dat is altijd zo omdat het complexer wordt en de exploitatiekosten stijgen. De afgelopen jaren zijn veel van de vaste lasten uit incidentele reserves betaald maar lasten horen thuis in de exploitatie, dat leidt tot een duurzame en sluitende begroting voor de komende jaren, maar heeft wel consequenties. Hoe gaan GS dit aanpakken? Dank voor de betere structuur van de doelen, meer in lijn met het coalitieakkoord, maar klopt het dat als PS hiermee akkoord gaan, het op deze manier in de begroting wordt verwerkt? Het gaat niet alleen om de doelen maar ook om de bijbehorende indicatoren, hoe gaan GS met deze indicatoren om, worden PS hierbij betrokken, komen die er in de komende begroting al bij? Bij punt 5 van de doelenboom, het Waddengebied, staat vermeld dat gestreefd wordt naar een balans tussen ecologie en economie, terwijl door het Waddenfonds wordt gesproken over het versterken van ecologie en duurzame economische ontwikkelingen in het Waddengebied, dit is een betere definitie. Waarom is voor verschillende definities gekozen?

Dhr. **Hartog** (VVD) is blij met de kaderbrief, het positieve meerjarenperspectief en de kengetallen over de solide financiën. De algemene reserve is op het gewenste niveau, de weerstandscapaciteit is verbeterd en er zijn voldoende middelen om de investeringen te betalen zonder leningen aan te hoeven gaan. De opmerkingen over de slechte financiële positie van gemeenten, onderbesteding, infrastructuur en het belastinggebied worden gedeeld. Graag worden PS geïnformeerd over concrete ontwikkelingen op het belastinggebied, over de onderbesteding en over de trend bij de financiën van gemeenten. Hoe moet de onderbesteding worden gezien met het oog op inflatie? Er is bij de prognoses rekening gehouden met een lichte inflatie, maar zal dit voldoende zijn? Het Rijk geeft extra gelden aan gemeenten voor de jeugdzorg, maar een aantal gemeenten heeft aangegeven geen acties of pijnlijke ingrepen te ondernemen om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren. Wat gaat de provincie doen om deze gemeenten te faciliteren? Kunnen GS de toekomstige infrastructurele ontwikkelingen toelichten vooral met het oog op het knelpunt dat nu is voorzien voor 2028 dat vervangingsinvesteringen en onderhoud nieuwe investeringen in de weg gaan zitten? GS moeten de tussenliggende tijd goed benutten om te onderzoeken aan welke knoppen gedraaid kan worden.

Gedeputeerde **Pels** reageert als volgt. De huidige onzekerheden kunnen moeilijk ingeschat worden, dat geldt ook voor de effecten van de coronacrisis. Wel wordt goed gemonitord wat er bij het Rijk en

gemeenten gebeurt en als het nodig is, worden de begroting en bestedingen aangepast. Een nieuw regeerakkoord kan weer effect hebben op de begroting door het wel of niet ter beschikking stellen van middelen. Een ander effect hebben de investeringen in klimaat deze maand. Er is veel in beweging – wellicht wordt dit wel het nieuwe normaal door alle grote opgaven die er zijn – en daarom is goede monitoring gedurende het jaar van groot belang om hierop flexibel in te kunnen spelen en goed naar de planning te kijken. **GS werken eraan om de kosten van de infrastructuur beter inzichtelijk te maken door middel van een financiële perspectiefnota, die overigens over meer onderwerpen gaat dan enkel mobiliteit – zoals klimaat en rekening rijden** – want de afspraken voor 4 jaar hebben effect op langere termijn en daarvoor is inzicht nodig. Het is niet nodig om met een dekkende begroting tot 2040 te komen, maar een toekomstbeeld van de langetermijneffecten van huidige en/of goedgekeurde (infrastructuur-)plannen en projecten met het oog op de onzekere inkomsten biedt zicht op de zekerheden en onzekerheden. **Die perspectiefnota zal met PS gedeeld worden.** Na het verwerken van de doelen komen de indicatoren in beeld zodat met data gestaafd kan worden wat de uitkomst is en welke effecten op termijn bereikt worden. **Het zal helaas niet lukken om PS al voor de zomer te informeren over de indicatoren, dat vindt na de zomer plaats gelijktijdig met de begroting 2022 met een eerste brief over de afwegingen van de indicatoren (gekoppeld aan de brede welvaart)** zodat de rekeningencommissie en deze commissie input kunnen geven. Pas bij de begroting 2023 wordt verwacht een finale versie met een volledige integratie van indicatoren voor te kunnen leggen. Er worden niet minder middelen aan mobiliteit uitgegeven door verschuiving van middelen voor het Nood- en Herstelfonds, maar wel is de reserve kapitaallasten ingezet. De kapitaallasten zijn geactiveerd op de begroting en die komen jaarlijks terug. Er is sprake van hernieuwde aandacht voor cultuur en met motie 41 en het noodfonds 2020 zijn vorig jaar 100 instellingen gesteund. Met gemeenten wordt gesproken over de inzet van de resterende middelen van het Noodfonds voor steun aan culturele instellingen ook in 2021, want de nood houdt nog steeds aan. Het is moeilijk te voorspellen of de nood ook in 2022 nog bestaat, dat is afhankelijk van de beschikbare Rijksmiddelen en het herstel van de sector. De organisatie werkt al zeer efficiënt (het aantal ambtenaren per inwoners is in vergelijking met Zuid-Holland heel laag) en zowel in de reserves als in de exploitatie is volgens het coalitieakkoord ingezet op bezuinigingen. Er is weinig ruimte meer om nog verder in te grijpen. **De vraag over het Waddenfonds zal afgestemd worden met gedeputeerde Loggen en voor de PS-vergadering van 28 juni worden beantwoord.** De situatie is nu financieel robuust en er is geen sprake van grote problemen, maar het is van belang om deze situatie goed inzichtelijk te maken. **Hopelijk wordt het beeld richting begroting steeds stabiel en ontstaat er meer inzicht in wat nodig is van het rekeningresultaat om de risico's in 2020/2021 af te dekken. Zodra de ruimte inzichtelijk is, besluiten PS over de bestemming van het rekeningresultaat.** Wellicht kunnen bij de kaderbrief ideeën en/of moties aan GS worden voorgesteld zodat bij de begroting gezamenlijk kan worden bepaald hoe het rekeningresultaat moet worden bestemd.

Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt hoe de indicatoren kunnen worden afgestemd op de brede welvaart in plaats van enkel op de economische groei. Nemen GS het ecologische tekort en het monitoren van de effecten van de pandemie en de noodzakelijke maatregelen om vergelijkbare pandemieën te voorkomen, bij de kaderbrief mee?

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat ongeveer 30% van de indicatoren gekoppeld is aan de monitor Brede Welvaart inclusief de onderdelen ecologie en biodiversiteit, en in de begroting opgenomen want daarover zijn voldoende data beschikbaar. Het voorkomen van een pandemie is eerder een verantwoordelijkheid van de wereld en/of landen en minder van de provincie. Hiervoor wordt doorverwezen naar de inhoudelijke gedeputeerde.

Gedeputeerde **Zaal** stelt voor om hier op een ander moment over door te spreken, bijvoorbeeld bij de Voedselvisie. Met het oog op de gemeentelijke financiën wordt gemeld dat veel gemeenten weer voor een bezuinigingsronde staan en daar maken GS zich ook zorgen over, maar dat is een probleem van het Rijk, want de problemen bij gemeenten zitten vooral op het sociale domein vanwege onvoldoende gedecentraliseerde Rijksmiddelen. Het Rijk erkent dit probleem en stelt nu extra middelen beschikbaar. Het onderzoek bij gemeenten is ook aan het Rijk, want daar ligt de verantwoordelijkheid, mede omdat de problemen in het gehele land spelen en niet alleen in de provincie. Het kan zo zijn dat gemeenten moeten bezuinigen op gezamenlijke projecten met de provincie en dan zal over de gevolgen daarvan het gesprek worden aangegaan. Bij het Rijk wordt voortdurend aangedrongen op het structureel beschikbaar stellen van extra middelen. Het breed in kaart brengen van de problemen en de projecten die gevaar lopen, is een complex materie en daar is het nog te vroeg voor, aangezien nog niet zeker is hoeveel extra gelden het Rijk beschikbaar zal stellen. Bij het Rijk wordt doorlopend aangedrongen op het beschikbaar stellen van structurele middelen. Beoordeeld wordt wat de gevolgen zijn voor de provincie als toezichthouder en daarover is men in gesprek met IPO en BZK. Er is pas reden om gemeenten onder verscherpt toezicht te stellen wanneer een sluitende begroting 2022 ontbreekt, maar dat geldt niet voor het ontbreken van een meerjarig sluitende begroting. In dit geval zal wel het gesprek aangegaan worden. De MIT – een succesvolle regeling voor het mkb – is al twee jaar uitgeput en zelfs overvraagd. Er is al € 3 miljoen voor cofinanciering ingezet, daarbij komt het extra bedrag van € 4,56 miljoen voor cofinanciering. De sturing zit bij het Rijk maar eerder is al input gegeven bij het IPO. Het topsectorenbeleid sluit goed aan bij de ambities en topsectoren in de provincie, namelijk voedsel en water, gezondheid, energie en duurzaamheid. Voor nieuwe aanvragen gelden beperkte selectieprocedures, wie eerst komt, eerst maakt. Het Rijk verdeelt de Brexit-middelen en daar heeft de provincie beperkte invloed op. Wel is er in Brussel en bij het Rijk voor gelobbyd om de middelen zo snel mogelijk uit te keren want de mkb-bedrijven lijden nu schade en niet in de toekomst. Voor de Europese cofinanciering is € 2 miljoen uit de reserve Europese Cofinanciering overgeheveld naar de algemene middelen om meer zekerheid te krijgen voor het weerstandsvermogen dat gevraagd wordt voor de oprichting van de ROM, waarvan de doelstellingen gelijk zijn aan die van de Europese cofinanciering, namelijk mkb en duurzaamheidsprojecten. Bij de doorontwikkeling van de ROM wordt ingezet op het helpen van ondernemers om een betere ontsluiting te krijgen van Europese fondsen, zoals Efra en Kansen voor West.

Tweede termijn

Dhr. **Koyuncu** (DENK) vindt het antwoord van GS onbevredigend. Het is een raadsel waarom GS niet overgaan tot het doen van een onderzoek naar de financiële en bestuurlijke problemen bij gemeenten. GS worden nogmaals verzocht om PS te informeren over projecten en ambities die in gevaar komen door de slechte financiële situatie bij gemeenten. Indien nodig, zal een motie worden ingediend.

Dhr. **Hartog** (VVD) steunt het standpunt van GS. Waarom is voor DENK het antwoord van GS dat zij deze projecten nog niet kan benoemen, niet voldoende en wordt bedreigd met een motie?

Dhr. **Koyuncu** (DENK) is van mening dat het helemaal niet moeilijk is om de problemen in beeld te brengen, want het gaat om een serieus gevaar.

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat er pas een risico ontstaat als er geen middelen van het Rijk komen maar het is inmiddels zeker dat deze er wel komen, namelijk € 1,3 miljard waardoor gemeenten weer lucht krijgen. Er bestaat dus op dit moment geen concreet risico voor de samenwerkingsverbanden, dus kunnen die risico's ook niet in kaart worden gebracht.